

1 SOUKROMÉ PRÁVO A JEHO ZÁKLADNÍ ZÁSADY

Přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ovlivnilo dosavadní výklad i doktrínu celého občanského práva hmotného a potažmo celého soukromého práva. Rekodifikace občanského zákoníku podrobila kritice současnou právní úpravu občanského práva a přinesla v řadě směrů nový pohled na dosud ustálený, dlouhé roky se opakující výklad některých teoretických základů občanskoprávní úpravy. Do jaké míry se tento krok ukáže správným, nás přesvědčí budoucí aplikační praxe.

Již od římského práva můžeme rozlišovat třídění objektivního práva podle toho, zda bylo stanoveno v zájmu veřejném nebo soukromém. Vedle této **teorie zájmové**, která je římskoprávního původu, vznikla později **teorie mocenská**, která rozlišuje právní vztahy, tj. subjektivní práva a závazky, podle toho, jsou-li v nich zúčastněny právní subjekty sobě rovné (koordinované) nebo zda je mezi nimi vztah nadřízenosti či podřízenosti. Dnes se již i tato teorie jeví jako překonaná.

Nová úprava v občanském zákoníku vychází z **dualismu** soukromého a veřejného práva, jehož existenci potvrzuje hned § 1 obč. zák. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Občanský zákoník vychází z toho, že soukromé právo tvoří ve svém souhrnu ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob. Jedná se tedy o souhrn ustanovení, upravujících oprávnění a povinnosti osob v jejich soukromé sféře. Občanský zákoník sám definici soukromého práva nepodává, pouze uvádí jeho hlavní rysy a základní zásady, podle kterých se soukromé právo odlišuje od práva veřejného. Definovat soukromé právo totiž znamená vymezit ho vůči veřejnému právu pomocí rozdílu mezi nimi. To přísluší především doktríně, neboť v kodexu, jakým je občanský zákoník, by to šlo nad rámec jeho úpravy.

Už ze samotného pojmu „soukromé“ právo můžeme dovozovat, že se jedná o soukromý, privátní prostor, umožňující svobodnou a co nejširší

seberealizaci člověka. Proto je také pro soukromé právo nejdůležitější zásadou **zásada autonomie vůle**. Člověk se ve své soukromé sféře chová svobodně, může si dělat, co chce, a nikdo mu do toho nemůže zasahovat. To však neplatí pro veřejné právo, kde je hlavní zásadou **zásada objektivitu**. Správa veřejných věcí, tj. rozhodování orgánů veřejné správy, se musí realizovat v mezích zákona a pouze v zákonném rozsahu. Rozhodnutí musí být vždy odůvodněno a musí být přezkoumatelné. Zatímco v soukromoprávní oblasti vstupuje člověk do právních vztahů z vlastní vůle a ve svém zájmu a na základě toho mu vznikají také oprávnění, ve veřejném právu zakládá práva a povinnosti člověka rozhodnutí příslušného orgánu veřejné správy, tedy akt veřejné moci.

Dosavadní výklad dělení právního řádu na právo soukromé a právo veřejné vycházel z mocenské teorie, odvozující rozdíly mezi oběma množinami práva principem nadřízenosti a podřízenosti. Současný, nový občanský zákoník při respektování právního dualismu vychází z **teorie organické**, označované také jako **teorie subjektů**. Tady je rozlišujícím kritériem mezi veřejným a soukromým právem charakter právního vztahu jako „veřejného svazu“ nebo jako člena (příslušníka) veřejného svazu. Bude záležet, z jakého důvodu se subjekt právního vztahu stane subjektem takového útvaru (veřejného svazu).¹ Příklon k této teorii tvůrci nového občanského zákoníku je zjevný již z prvního ustanovení § 1 obč. zák.

Další z významných zásad soukromého práva je **dispozitivita** jeho ustanovení. Výraz této zásady nalezneme v § 1 odst. 2 obč. zák., který umožňuje, **aby si osoby, není-li to zákonem výslovně zakázáno, ujednaly práva a povinnosti odchylně od zákona**. Toto ustanovení tak nabízí účastníkům občanskoprávních vztahů použití dispozitivních právních norem před ustanoveními donucující (kogentní) povahy, od nichž se nelze odchylnit. Jedná se o další významný charakteristický rys pro soukromoprávní úpravu. Současně zakazuje ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Každé ustanovení soukromého práva je třeba vykládat ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem, což znamená, že výklad musí být konformní i s právem Evropské unie. Rovněž musí být každé ustanovení soukromého práva vykládáno v souladu se zásadami, na nichž spočívá nový občanský zákoník, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se

¹ K tomu srov. KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I.* Praha: ASPI Publishing, 2002, s. 40.

jím chrání. Nový občanský zákoník se tak hlásí k zásadám přirozeného práva, které jsou limitujícím faktorem pro jeho výklad. Interpretační pravidla, soustředěná do § 2 obč. zák., respektují a vyjadřují pojetí soukromoprávní úpravy. Skutečný smysl zákona je třeba mít stále na paměti nejenom při výkladu zákonných ustanovení, ale také při jejich aplikaci.

Ze samotné podstaty soukromého práva vyplývá, že **chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým (srov. § 3 odst. 1 obč. zák.)**. Zmíněné ustanovení má význam především interpretační a významně ovlivňuje také nároky člověka, dojde-li k újmě na jeho přirozených právech. V tomto ohledu se jedná o velmi široký záběr například v oblasti odčinění nemajetkové újmy. Z ustanovení vyplývá, že občanský zákoník je vybudován na zásadách přirozeného práva, stejně tak jako Listina základních práv a svobod. Výklad je pak nutné provádět v souladu s těmito zásadami. Ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. vyjadřuje účel zákona a je současně prizmatem, kterým je pohlíženo na řešení konkrétních případů. Jedná se o ústřední motiv prolínající celou úpravu občanského zákoníku, jehož vyjádření náleží základnímu kodexu soukromého práva. Vyjadřuje v nejobecnějším smyslu ústavně chráněnou svobodu člověka, doplněnou zásadou autonomie vůle a zásadou nikoho nepoškozovat (*neminem laedere*).

V § 3 odst. 2 obč. zák. jsou explicitně vyjádřeny některé zásady ovládající celé soukromé právo. Jedná se pouze o příkladmo vyjádřený výčet zásad, neboť některé jsou zapracovány do konkrétních ustanovení uvnitř textu zákona (například zákaz šikanózního výkonu práva, ochrana dobré víry, právo na ochranu života, zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí, daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny, vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží a další). Aby demonstrativní výčet zásad soukromého práva nebyl zavádějící, upřesňuje zákonodárce, že soukromé právo spočívá také na dalších obecně uznávaných zásadách spravedlnosti a práva.

K problematice základních zásad a jejich interpretačního významu při aplikaci konkrétních ustanovení se váže také úprava některých jednání v soukromoprávním styku, která jsou spojena s výkonem subjektivních práv a povinností. Patří sem například **obecná povinnost účastníků občanskoprávních vztahů jednat v právním styku poctivě (srov. § 6**

odst. 1 obč. zák.). Jde o příkaz jednání v občanskoprávním styku, který je obecnou normou a můžeme říci i zásadou jednání v soukromoprávních vztazích. Je uplatňována v řadě evropských občanských zákoníků.

Podobným pravidlem, obecně uznávaným v soukromém právu, je pravidlo, že **nikdo nesmí získat výhodu nebo prospěch z nepoctivého nebo protiprávního jednání, popřípadě těžit z takového nezákonného stavu, který sám vyvolal** (srov. § 6 odst. 2 obč. zák.).

Další obecně uznávanou zásadou soukromého práva je **presumpce poctivého jednání a dobré víry** (srov. § 7 obč. zák.). Jedná se o zásadu upravenou ve většině občanských zákoníků kontinentální Evropy. Pokud by někdo namítal, že nebylo jednáno v dobré víře, musí toto tvrzení dokázat.

V soukromém právu, kde je jednou z hlavních zásad svoboda jednotlivce, vzniká potřeba upravit také její meze. Z tohoto důvodu je v občanském zákoníku zakotvena nová zásada, podle které **zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany** (srov. § 8 obč. zák.). Zneužití práva je protiprávní jednání a nelze mu přiznat právní ochranu. Z obecné formulace této zásady vyplývá, že její aplikace může přijít v úvahu nejenom v oblasti majetkových práv, ale také ve sféře práv osobních.

V soukromoprávních vztazích mezi lidmi přichází nově občanský zákoník s předpokladem, že ve styku s jinou svéprávnou osobou jde o **osobu průměrné inteligence, jednající s běžnou pečlivostí a opatrností**. S tím souvisí také právní následky, které taková osoba měla či mohla vědět (srov. § 4 obč. zák.).

Jiná situace nastane, jestliže se osoba veřejně přihlásí k **odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu**. V takovém případě musí osoba jednat s takovou péčí nebo pečlivostí, jakou její stav či profese vyžaduje (jakou jí její stav či profese ukládá). Pokud by jednala bez této odborné péče, jde to k její tíži a může se jednat i o naplnění jedné ze skutkových podstat náhrady škody (srov. § 5 a § 2953 odst. 2 obč. zák.).

Pro bližší pochopení viz následující grafická vyjádření v příloze učebnice:

- graf č. 19 – Ústavní základ občanského práva
- graf č. 20 – Ústavní prameny občanského práva
- graf č. 21 – Základní zásady soukromého práva

§ 1 Předmět úpravy občanského zákoníku a jeho aplikace v soukromém právu

Občanský zákoník je koncipován jako obecný kodex soukromého práva. Tuto charakteristiku odůvodňuje jednak jeho předmět úpravy a dále princip subsidiarity, znamenající, že ustanovení občanského zákoníku se použijí na soukromoprávní vztahy tehdy, neupravují-li je speciální zákony (§ 9 odst. 2 obč. zák.).

Pro bližší pochopení viz graf č. 18 – Členění soukromého práva v příloze učebnice.

Předmětem úpravy občanského zákoníku je především osobní stav osob. To znamená jak osob fyzických, tak osob právnických. Předmětem úpravy občanského zákoníku jsou tedy veškeré statusové otázky.

Pro bližší pochopení viz graf č. 22 – Členění soukromoprávních vztahů ve vazbě na systematiku občanského zákoníku v příloze učebnice.

V § 10 odst. 1 upravuje občanský zákoník použití analogie (*analogia legis*). **Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.**

Pro případy, ve kterých nebude možné použít *analogia legis*, přinesl občanský zákoník v § 10 odst. 2 možnost posoudit věc podle principů spravedlnosti, zákonných zásad a s přihlédnutím k stavu právní nauky i ustálené rozhodovací praxe soudů. Zákonodárce zde požaduje, **aby došlo k dobrému uspořádání práv a povinností se zřetelem ke zvyklostem soukromého života.**

Pokud se jedná o aplikaci obecných ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté občanského zákoníku, ustanovení § 11 obč. zák. stanoví možnost přiměřeného použití také na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností.

§ 2 Ochrana soukromých práv

Ochranu soukromých práv upravuje občanský zákoník v § 12. Jedná se o obecné jurisdikční ustanovení pro orgány veřejné moci, zejména soudy. **Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu veřejné moci. Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto**

orgánem veřejné moci soud (§ 12 obč. zák.). Jde o pravidelný prostředek ochrany práv spočívající v tom, že se dotčený dovolá úřední pomoci.

Z důvodu posílení právní jistoty a také pro stabilitu práva upravil občanský zákoník v § 13. **zásadu předvídatelnosti rozhodnutí**, je-li posuzován obdobný právní případ, který byl již jednou rozhodnut. Zákodárce tím reaguje na aktuální judikaturu Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Každý, kdo se dovolává ochrany svého oprávnění vyplývajícího z hmotného práva, má důvod očekávat, že jeho případ bude posouzen podobně jako dosavadní obdobné případy. Pokud je posouzení odlišné, musí být taková odlišnost řádně odůvodněna.

Dalším významným prostředkem ochrany práv, vyskytujícím se ve všech demokratických právních řádech, je **svépomoc**. Obecnou skutkovou podstatu svépomoci nalezneme v § 14 odst. 1 obč. zák. **Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.**

Předpoklady použití svépomoci jsou následující:

- a) je ohroženo právo jednajícího;
- b) je zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě;
- c) svépomocné jednání musí být přiměřené (zásada proporcionality).

V § 14 odst. 2 obč. zák. je zakotvena druhá skutková podstata svépomoci. Ta opouští dosavadní hledisko objektivní přiměřenosti a možnost „pomoci si sám“ staví na hledisku osoby, která je v ohroženém postavení. Té se potom musí zásah jevit jako přiměřený. Současně ukládá jednajícímu, který svépomocí pouze zajišťoval právo, povinnost obrátit se bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.

Předpoklady aplikace tohoto ustanovení jsou:

- a) neoprávněný zásah do práva hrozí bezprostředně;
- b) jednat může každý, kdo je takto ohrožen;
- c) použité úsilí a prostředky se musí jednajícímu jevit jako přiměřené;
- d) obrátit se na orgán veřejné moci bez zbytečného odkladu, je-li pouze zajišťováno právo.

Pokud se jedná o poskytnutí ochrany soudem na základě žalob, bude o těchto prostředcích pojednáno v souvislostech s výkladem jednotlivých institutů (například ochrana vlastnického práva, ochrana osobnostních práv, ochrana dědického práva apod.).

2 PRÁVNÍ ÚPRAVA OSOB V OBČANSKÉM PRÁVU

§ 1 Fyzické osoby

Fyzickou osobou rozumí občanské právo člověka. Ve své koncepci se občanský zákoník hlásí k přirozenoprávní teorii. **Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany** (§ 19 odst. 1 obč. zák.).

Aby mohl člověk vystupovat v právních vztazích, a tedy být osobou „svého práva“, musí mít jednak právní osobnost a jednak svéprávnost.

Právní osobností rozumíme způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§ 15 odst. 1 obč. zák.).

Svéprávností se potom rozumí způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem neboli jinak řečeno právně jednat (§ 15 odst. 2 obč. zák.).

Právní osobnosti ani svéprávnosti se nikdo nemůže vzdát, a to ani zčásti. Pokud by tak někdo učinil, nepřihlíží se k tomu. Takové jednání by bylo právně neexistující. V souladu s *iusnaturalistickou* koncepcí také platí, že přirozená práva spojená s osobností člověka jako takového nelze zúžit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku (§ 19 odst. 2 obč. zák.). I zde by takové jednání bylo považováno za právně neplatné.

A. Vznik a zánik právní osobnosti

Právní osobnost vzniká okamžikem narození člověka a trvá až do jeho smrti (§ 23 obč. zák.). Stejně tak **nasciturus**, dítě počaté, ale ještě nenarozené, se

považuje za již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Platí domněnka, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo (§ 25 obč. zák.).

Právní osobnost zaniká smrtí člověka. Na roveň smrti je postaveno prohlášení za mrtvého soudem. Soud prohlásí člověka za mrtvého i bez návrhu, pokud byl člověk účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá. V rozhodnutí soud určí den, který platí za den smrti člověka (**důkaz smrti**).

Závisí-li právní následek na skutečnosti, že určitý člověk přežil jiného člověka, a není-li jisté, který z nich zemřel jako první, má se za to, že všichni zemřeli současně (§ 27 obč. zák.). Stejně tak platí, že není-li známo, kde člověk zemřel, má se za to, že se tak stalo tam, kde bylo nalezeno jeho tělo (§ 28 odst. 1 obč. zák.). Za místo, kde zemřel člověk prohlášený za mrtvého, se považuje místo, kde naposledy pobýval živý (§ 28 odst. 2 obč. zák.). Všechna tato ustanovení o smrti člověka mají praktický význam zejména při různých neštěstích, hromadných haváriích a živelných pohromách (například námořní, letecké katastrofy, železniční neštěstí, hromadná autohavárie a jiné).

Řízení o prohlášení za mrtvého upravují procesní předpisy (§ 54 až 64 z. ř. s.). Na právní osobnost ani na svéprávnost nemá vliv **změna pohlaví**. Stejně tak nemá vliv na osobní stav člověka ani na jeho osobnost a majetkové poměry. Pouze manželství nebo registrované partnerství změnou pohlaví zaniká. Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. Dnem změny pohlaví je den, který je uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb (§ 29 obč. zák.).

Dalším případem, kdy soud může prohlásit člověka za mrtvého, je tzv. **domněnka smrti** (§ 71 obč. zák.). Podle tohoto ustanovení soud prohlásí člověka za mrtvého:

- a) na návrh osoby, která na tom má právní zájem, jestliže
- b) lze mít důvodně za to, že člověk zemřel.

V rozhodnutí soud určí den, který pokládá za den smrti člověka. Na člověka, který byl takto prohlášen za mrtvého, se hledí, jako by zemřel. V případě trvání manželství (registrovaného partnerství) je den uvedený v rozhodnutí soudu jako den smrti dnem zániku manželství (eventuálně registrovaného partnerství). Rozdíl mezi prohlášením za mrtvého na základě důkazu smrti a prohlášením za mrtvého na základě domněnky smrti spočívá v tom, že v prvním případě je jisté, že osoba zemřela (prokázáno důkazem),

kdežto v druhém případě se osoba prohlašuje za mrtvou pouze na základě velké pravděpodobnosti její smrti (jedná se o vysoce pravděpodobnostní domněnku).

Člověk může být také prohlášen za mrtvého, jestliže byl před tím prohlášen **za nezhvěstného** a z okolností případu vyplývají vážné pochybnosti, zda je ještě živ. V takovém případě může soud prohlásit člověka za mrtvého na návrh osoby, která na tom má právní zájem. V rozhodnutí soud určí den, který nezvěstný zřejmě nepřežil (tzv. **presumptivní den smrti**). Tento den je považován za den smrti nezvěstného (§ 72 obč. zák.).

Obecně platí, že nezvěstného lze prohlásit za mrtvého nejdříve po uplynutí pěti let počítaných od konce roku, v němž došlo k prohlášení za nezvěstného. Nelze to však učinit, objeví-li se v průběhu této doby zpráva, z níž lze soudit, že nezvěstný je dosud naživu. Pro prohlášení nezvěstného za mrtvého stanoví občanský zákoník zvláštní lhůty v § 74 a § 75.

S ohledem na to, že se v případech domněnky smrti jedná vždy o presumpci dne, který je považován za den smrti člověka, nevylučuje to důkaz, že člověk zemřel dříve či později anebo že stále žije. Zjistí-li se, že je naživu, k prohlášení za mrtvého se nepřihlíží. Manželství nebo registrované partnerství se však neobnovuje (§ 76 odst. 1 obč. zák.).

B. Nezhvěstnost člověka

Svéprávného člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje, může soud prohlásit za nezvěstného (§ 66 obč. zák.). Za nezvěstného může soud prohlásit člověka pouze na návrh. Návrh může podat každý, kdo na tom má právní zájem (tj. osoby fyzické i právnické). Prohlášení za nezvěstného je zvláštní právní stav, který může mít vliv na budoucí právní jednání týkající se osoby prohlášené za nezvěstnou (viz výklad dále, srov. též § 69 obč. zák.).

Prohlášení za nezvěstného se může stát na návrh:

- a) osoby, která na tom má právní zájem,
- b) manžela nebo jiné blízké osoby,
- c) spoluvlastníka,
- d) zaměstnavatele,
- e) korporace, na níž má tento člověk účast.

Právní význam institutu nezvěstnosti spočívá v tom, že kdo byl prohlášen za nezvěstného, nemůže namítat neplatnost nebo neúčinnost právního jednání

učiněného v jeho nepřítomnosti, k němuž došlo za účinků takového prohlášení, protože se při nich projev jeho vůle nevyžadoval (§ 69 obč. zák.).

Prohlášení za nevěstného pozbývá podle § 68 obč. zák. účinků dnem:

- a) kdy se navrátí člověk prohlášený za nevěstného,
- b) kdy člověk prohlášený za nevěstného jmenuje správce svého jmění,
- c) který platí za den smrti nevěstného.

Praktický význam prohlášení za nevěstného znamená, že při posuzování jednání, k nimž je jinak potřebné udělení souhlasu, přivolení, odevzdání hlasu nebo jiného jednání osoby prohlášené za nevěstnou, **se k této potřebě nepřihlíží**. Toto pravidlo neplatí, jedná-li se o záležitost osobního stavu člověka prohlášeného za nevěstného. Každý, kdo jedná a toto jednání se dotýká záležitosti nevěstného, musí tak činit i s přihlédnutím k zájmům nevěstného.

Bude-li za nevěstného prohlášen ten, kdo ustavil správce svého majetku, nejsou tím dotčena práva a povinnosti ustanoveného správce. V kterých případech to neplatí, upravuje § 70 obč. zák.

C. Svěprávnost

Plně svěprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku (§ 30 odst. 1 obč. zák.).

Před nabytím zletilosti se plně svěprávnosti nabývá:

- a) přiznáním svěprávnosti,
- b) uzavřením manželství.

Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné (§ 30 obč. zák.).

a) Přiznání svěprávnosti (emancipace)

O přiznání svěprávnosti rozhoduje soud na návrh nezletilého nebo jeho zákonného zástupce.

Na návrh nezletilého soud přiznává svěprávnost, jestliže:

- nezletilý dosáhl věku šestnácti let,
- je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti,
- s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého.

Na návrh zákonného zástupce soud přiznává svěprávnost, jestliže:

- nezletilý dosáhl věku šestnácti let,
- je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti,

- s návrhem nezletilý souhlasí.

V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého.

b) Uzavření manželství

Tento případ upravují § 367 až 370 z. ř. s. I zde je podmínkou dovršení 16 let věku. Zánikem manželství před 18 rokem věku nebo prohlášením manželství za neplatné **nezaniká svéprávnost** již jednou získaná uzavřením manželství.

D. Problematika nezletilých a jejich způsobilosti právně jednat

Každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku (§ 31 obč. zák.).

Zákonný zástupce může nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti ani sňatkem, ani emancipací, udělit souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu. Potom je nezletilý ve shodě se zvyklostmi soukromého života a v mezích souhlasu schopen sám právně jednat, pokud to není zákonem zvláště zakázáno. Jednou udělený souhlas může být později omezen nebo i vzat zpět (samozřejmě jen s účinky *ex nunc*). V uvedeném případě je možné také hovořit o částečné způsobilosti právně jednat (§ 32 odst. 1 obč. zák.).

Zákonný zástupce nezletilého může také udělit souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti. **Podmínkou platnosti takového souhlasu je přivolení soudu.** Potom se nezletilý stává způsobilý k jednáním, která jsou s touto činností spojena. Udělený souhlas může zákonný zástupce odvolat opět jen s přivolením soudu. Jedná se o opatření chránící nejenom nezletilého, ale také třetí osoby, které jsou s nezletilým v právním styku. Přivolení soudu v těchto případech nahrazuje podmínku určitého věku, která je stanovena pro výkon určité výdělečné činnosti jiným právním předpisem. Stejně jako udělení souhlasu může zákonný zástupce odvolat svůj souhlas opět pouze s přivolením soudu (§ 33 obč. zák.).

Významným ustanovením pro pracovněprávní způsobilost je § 34 obč. zák. Závislá práce nezletilých mladších než patnáct let nebo nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku, je zakázána. Tito nezletilí